

ב ע ל ה ש ו ת

החוקרים), מביא המשיג חבילה ראיות לתהוד יסודה ועיקרה של הנחה זו, שהיו רבים הם ה'רש'ים בעניני מספרים ובמדה מרובה משרש בהם ר' נחן ועד ר'ם מקומות, בערך, שרובם אנב מופי רבים, אינם יכולים לייחס אהבת-מספרים למחברו, ולדוגמה מדה המשיג הביא 400 מקומות שבהם ר' יהודה בן אילעאי בעניני מספרים וזה רק בבבלו ומרדש לבד! [לכבוד זאת נאמר אנתנו שאהב ר' יהודה המספרים? כל היגיעה הרבה הזאת להעלות מאות ציטטים ש"ביתר תיפוש אנו מוצאים עוד כמה מאות מקומות שאמר ר' יהודה מספרים כאלו" — מראה עד להיכן יצד ההשנות שבו העבירו על דעתו, שלא מנע עצמו ממירחה להעלות ארבע מאות ציטטות, ובלבד לכתור מסקנה אחת. אולם כאין וכאפס כל המירחה לעומת להטיו המרובים בהגיעו "להי שיג" על ענין הנימטריאות של שי"ר והנגדר אחריו צונץ. כאן מתגלית הרד פותו בכל זהרה, וגייעת יתר שלו להרום ולסתור, ואמנם עלה בידו לכתור ההש ערה המשונה הזאת שעל ידו כך בשלו העוזה והעזור גם יחד.

והוא הרבר בתולדות" הפיוטן הקליר שבהן כותב שי"ר בין השאר: "יורה מכל אלה (נדע שמו ושם עירו) מהתימת שמו לרוב בראשי תהוות או בנימטרות אות נפלאות אלעור בירכו יעקב קליר מסרות ספר ולפעמים גם כן קליר במקום קליר" ובהערה זו הוא מסביר את הענין ביתר פירוט, ראה זה דבר נפלא מצאתי שלא עמדו עליו כל מפרשי הפיוטים" והוא, שברוב המקומות שאינו חתום בראשי תהוות הוא חתום בנימטריא בראש או בסוף הפיוט" ולדוגמה הביא את הפיוט המתחיל "אנסיכה מלכי לפניו בהתהלכיו", ששתי מלותיו האחרונות במספרן 548 עולות למספר "אלעור קליר" וגדולה מזו מצא שכל תהוות זה והוא "אנסיכה מלכי לפניו בהתהלכיו אומצו בהמליכיו" ממש בנימטריא "מני אלעור בירכו יעקב קליר". שי"ר הרבה להביא דוגמאות כאלו, להובית אמיחה השערותו זו, והראה השתוות נימטריאות של כמה וכמה תהוות מהתי חלת פיוטים או סופם לשמו המפורש של הקלירי (כזה מוסבר לפי דעתו השימוש "אנסיכה" שהוא שלא כחוקי הלשון, "כי הוכרת לכתוב כן כדי להשלים המספר" להוציא מלב ר' אברהם בן עזרא, שקטרג על הקליר ושיבושי הלשון בפיוטיו בפירושו לקהלת ה' א'). ובסוף הערה הגדולה הזאת, ואחשוב שלא יעלה על העת שום מעין לומר שבמקרה ולא בכוננת המחבר כאן כל הנימטריאות האלו, ובפרט שנמצאים חמיד במקום שלא נמצאה התימתו בראשי תהוות, ורק על ידי זה לא יפלא בעינינו מה שנמצא חמיד בראש פיוטיו או בסופם מלות העולות למספר גדול — ואין ספק אצלי שהמעין ימצא עוד מספרים הרבה העולים כשמו יתר מאשר הראינו". עה כאן לשונו של שי"ר. בא צונץ, שרברו מיום אלו נכנסו ללב, ואף הוא ינע ומצא דברים מפליאים יותר, כבואו לרבר על הקלירי בספרו (עמ' 384 והלאה) ובהוכירו בהערה את השערת שי"ר

("דינע מערקווירדיגע ענטדעסונג") הוא מוסיף לרברו קורמו נופך משלו, שכן כפיוט (קרובות לתשעה באב) המתחיל "אודה על חוג שמים" גימטריא של תהוות הראשון עולה למספר ועום, צריך כנראה, להחליפן בא"ת ב"ש ואו יצא הצירוף "תק"ץ זך ספר בימי" וזו בנימטריא "מני אלעור מסרות ספר" בתוספת אחת. ועוד הוסיף צונץ משלו להשערה זו דוגמאות מרובות בהמשכת מלה מתרו או בסיפוח מלה או אומ מתרו סמוך ועל ידי דיתוקים שונים ומשונים, כתיב חסר או מלא הכל לפי

מבוקשו בקל (קדם בזה לנג שטמ ט נד זבר ר' 5, שנים הם עצמן, עד כמה שידם מנעת, לסמן ביתר דיוק מראי המקומות — הראשון לפיוט והאחרון בהוצאתו השניה של ספר "הדרשות" (1892). בדרך כך חסך לו לקורא בזכו של עמל שוא, שיוכל לחרור וללון בעמ קי הלכות השנותיו.

צונץ, כתלמיד מבקר המקרא הנודע דע צונץ טע, הקדיש לא מעט מכשרונו לחקר המקרא, היה בין המעטים, שלא כתב "ביאודי מקראות" כרוב תכמי דודו היהודים, אלא האיר והבחיר פרובלימות שלמות וחשובות כתנ"ך. עוד בספרו המבוקר אתה-מוצא מחקרים מפורטים על דברי הימים, ועל יחזקאל (לאהר שנים הרחוב יריעותיו גם על ספר תהלים בספרו "די סנגאנאלע פאעזיע" ומחד קרים שונים שנכנסו ל"כתבים הסקו-ביעים") וכאן לא יוכל לסלוח לו משיגו החקרו, על כתבו שמה על עזרא ורברו הימים יחד והעמים עליו הסרונות רבות ובתוך דבריו כתב שעזרא מנזם מאד במספרים — "כשם שלא יכול לסלוח לו, שאמר, כי דברו ספר דברי הימים, המה מלאים דמיונות" — "הכיר מו נא תכמי לדוד דברי ההפוכות כאלו, אשר ערן לא שמענו ממחבר מבני ישראל". "ואם מקצת מחברים שלא מאחינו בני ישראל שלחו רסן-היראה מעל פניהם לכתוב על כתבי הקודש ככל העולה על דחם לא יאות לחכמי ישראל לדרוך בעקבותיהם" (שם דף ג'). כך הגיב ר' אליקים על חוקר עברי, שהעז לתרום גם תרומתו הוא לחקר המקרא, שחכמי תהוות הקדישו לו יגיעה ושקידה לפדנית (ודוקא אחד המד עולים שבהם נמן התדש ידע להעריך פעולותיו של צונץ בפינה זו וכזר אותו ואת הגדרתו החודרת לכמה פרקי תהלים — זו שטע דק בספרו המצוין על "הליריקה בתנ"ך" במפעל התנ"ך של גרעסמן גונקל ועוד, נאטינגאן 1920, עמ' 17 של התקדמה), שנעשה יותר יותר נחלתם ככל שנעזבה מוטריה.

אחת לאחת נחרות "ההשנות", כשהמשיג מניע לפרות שלאחרי המקרא. כאן — טעה צונץ באמרו שכמה וכמה מצוות לא נתקיימו מעולם, בכללן מצות שמיטה, מנסת הרוצח לעיר מקלטו מפני נוהל הדם זכו, והרי לך ראיה לכתור מרוב מקומות שמצות שמיטה נת קיימה, והרי לך מה שנאמר על אמותיהם של כהנים שהיו נותנות להם מים ומזון שלא יתפללו הרוצחים על בניהם שימותו. וכאן שוב טעות והשגה בעדה, כשצונץ בא לרבר בספר האבוד מ"ט מדות דר' נתן, שלפי עדת המזכירים אותו, הכיל כנראה, עניני מספרים, הנדסה ויריעות ריאליות, וכסעך לכך שר' נתן היבר ספר הזה הובאו כעשרים מקומות מהספר רות התלמודית שר' נתן אהב לעסוק הן בהלכה והן באגדה בעניני מספרים (וכבר הודיע פעם אחת החכם המהוזק זיפן כר מולי ש"מצא את הספר הזה, אולם מיד נחברר שהאחיו רק עיני

רון "הבקיא" וציון במיעוט מלים ורוב התוכן, תכונותיהם העיקריות והאופייניות של שני החכמים האלו, שכן נדר לתו של הראשון היתה בברקי חידושו, ובהשמעת דברים ש"לא עמדו לפניו ראי שונים ואחרונים" ובבקורתו (נודעה או בקרתו ל"מערכי לשון" של ר' משה לנדא שבה ביטל והראה את אפסותה הנמורה של הוצאת הערוך מר' נתן מרומי) וגדלתו של האחרון היתה בבקיותו הרבה, ששלט שלטון ללא מצדים בכל שנכתב על ידי יהודים ועליותם. ואמנם מה שסתם ר' אליקים בכתוב על השער פירש בפנים. "חשבתו למשפט לכרד השד גות על פדד היברו של החכם צונץ לבקר מראשיתו ועד אחריתו ואנב נדרא יבוקרו גם כן דברי החכם דפורט המר באים רק בספרו של צונץ". ורק לשוא יטרט הקורא לבקש כאן משחו הן להוב והן לשליפה על ה"תולדות" הנודעות של שי"ר, שפרסומן היה מרובה כל כך — הניז מענין הנימטריאות.

ר' אליקים כמבקר של צונץ, צריך היה קודם שניגש למלאכה הזאת, לסלק מבשול גדול שעמד בדרכו והעומד גם כיום בדרכו של כל מעיין בספריו של צונץ והוא — עיוניו המרובים, שכל הרוצח להוכיח במראה עיניים על אמיר תותם ינע לדיק ולא ימצאם. ואכן, יגיעה רבה היא לבקר ספרו של צונץ כי במקר מות אין מספר שמביא ספרי הקדמונים ומראה מקומות למאות ולאפים — אינו מביא לא ציון המראה מקומות על סדר הפרשיות והסימנים, כדרך המד חברים, אבל ציון הכל על דפים ועל עמודים של הדפוסים הישנים, שאינם מצויים במדינתנו, יען בעת נדפסו כולם בדפוסים שונים ונספתו למו פירושים רבים ובגלל הדבר הזה הדפים והעמודים נסוגו אחר הרחק מאד מאדם המעיין במקום הדף והעמוד, שציון צונץ אחד מני אלה הלואי שומצאם וכמו שיעיד הנסיון, ורבות שבעתי. נודדים למצוא אותם" (שם דף א' ע"ב). הציזנים המדר בום האלו, שהרבה ינעו חוקרים שקמו אחריו למצוא אותם, נתעצמו, כירוע, בספריו האחרונים על הפיוט, וגרם בזה בכיה לדורות, ויש מקום לסברה, כי בכוננה החילה סידר ספריו כך, שלא יתקטמו אחרים בנוצותיו, (לדוגמה יובאו כאן דברי י. ד. מארקסון "מלבד זה העבודה הענקית של צונץ, שלה דומיה תהלה, יש בה בכל זאת במחילת כבוד תורתו וחכמתו של המחבר חסרון עצום אחד, צונץ אינו מראה על פי רוב באיזה מחזור ובאיזה קובץ מצא את הפיוטים הנרשמים על ידו, לפי הנראה עשת זה במחשבה תחילה, שכל חכם העוסק במקצוע זה יהיה מוכרח להזכיר דוקא את צונץ ולא את אותו הכתב יד או אותו ספר נדפס שבו נמצא הפיוט", כמאמרו "ספר שירים וזמירות ותשב" חות" במאסף "דביר" ברלין תרפ"ג עמ' 281). ר' אליקים מנסה לסלק קושי טמני זה בתוספת לכל מראה מקום סך הפרשיות, הפרקים והסימנים, שימצא הקורא

ב"ה, "השנות" אם אין כוחו עמו להראות נצורות וגדולות בהיוב, סופלאה דרכו כשליפה, שליפה שרובה דרך ההרם וסתירת בניני תפארת, ומיעוטה הקמת בנינים אחרים תחתיהם. במשעול זה פסעו מאז בעלי "ההשנות" בספרות ישראל, נערדרוד ויצירותיו, דודידוד ומשיגו ועל מפתן התקופה החדשה הלך גם ר' אליקים בן יהודה המיהלואני (ראני"ה) בעקבותיהם. בקורתו החריפה והמעמיקה על כתבי שי"ר וצונץ בספרו "ראניה, השנות על ספרו של הרב החכם הבקי המפורסם מהור"ר ליפמאן צונץ מברלין, ועל דברי החכם חתירה המבקר המפורסם מהור"ר שלמה יאודה לייב הכהן דפאפורט מלונב" שהופיע באפען שבהונגריה (כודא היש נה) לפני מאה שנה ומעלה בשנת תתקצ"ו (1837).

השנות על שי"ר וצונץ? נזמא קתני. אם תרצה אין כינוי זה כשר אלא בחלקו הראשון של הספר, כפי שמחברו מודיע בפחת ספרו "שה מקרוב ראיתי נכר חכם ועוז מבני עמינו הנודע בשמו דאק-טער צונץ מברלין שהדפיס בשנת תתקצ"ג (1832) חבור גדול זכו", לאמור, שהמ חמד מתכוון לבקורת ספרו של צונץ על הדרשות והוא ספר שהאדיר, כידוע, שם מחברו זיקימו לדורות. באמת מסודרות הן ההשנות (כמאתים וחמשים מספרן) על סדר הספר הזה, ואי אפשר להפטר מן הירושם, שכל עיקר ההשנות לספר הזה לא בא אלא כדי להגיע למה שנאמר בספרו של צונץ (מהזורה ראשונה עמ' 384 בהערות) על הקלירי, כלומר, שהוא שולח את המעיין שיעיין בתולדות הקלירי לשי"ר שגופסו ב"בכור העתים" (משנת תק"ץ יחד עם תולדות ר' נתן בעל הערוך), ומשהגיע לכאן הוא עומד וממצה את עומק הדין בענין הנימטריאות, ששי"ר נעזר בהן בזיהוי פיוטי הקלירי. ניכר, כי ענין ערעור הנימטריאות האלו קבע לעצמו ר' אליקים בעיקר, ובבקורת הנקודה הזו הגיע לשיא פסנת החריפות וביטל החלטותיו של שי"ר ביטול נמור. רבה ביותר הארוכות בהשנה זו שנשלבים בה, דרך אנב, עוד דברים לא חשובים של שי"ר מעין הקדמות לתולדות ר' נתן וכדומה עד שהקורא מתחזקת בו ההשערה, שלא נכתבו ההש נות אלא כדי להגיע למקום התורפה ההוא של שי"ר. לאמור, אין כאן השנות על דברי שי"ר, אך יש כאן השנה על חשבון הנימטריאות של שי"ר — ואם חגדיה את הרבר כך, הרי ששם הספר יתאים. לחכמו בצמצום ובדקדוק נמור, כשם שהמבקר ר' אליקים ידע להגדיר כדיוק קפדני את פעולות שי"ר וצונץ כקראו לראשון "החוקר והמבקר" ולא

רפורט-יורוסטו ויפארו זכבל המסומות אשר מביא דבריו בספרו צ"ל שמו בהע" רה" ("השחר", ח"ב עמ' 382 ואף כנספת "קאמפאזיציאן אונד סטראפענבויו", וינא 1907 עמ' 188) ובעין זה אפשר לראות, למשל, גם בימינו — וכדוגמה מאמרו של י. בן-צבי "ס"ט" (ב"העולם" גל' ידיה תרצ"ו) הכותב: "הכאור הפור פולרי ביותר של ר"ת הללו הוא ספרדי טהור אולם, אני מוציא מסקנא שהתואר הזה ס"ט הוא סדום לפחות עוד מדאשית המאה ה"א וכוננתו לא למוצא ספרדי טהור אלא, "סופו טוב". והנה דבר זה נמצא בספרו של צונץ, "צור געשיכטע אונד ליטעראטור" (עמ' 314 עם רוב מראי מקומות כדרכו).

עד כאן ההשגות, אולם יטעה האומר שאין כוחו של ר' אליקים אלא בהרס ובסתירת מסקנות. מאחר שכילה כוחו בהשגות פרטים קלי ערך ושטספרן גדל טפעם לפעם, החל הוא עצמו בסוף חכרו זה להרצות דבריו בטוב טעם ודעת, וכאן עשה אונדך כאפרסת כי כל דבריו יקי-רים. יש באן השפעה כללית והמציתית על התפתחות התורה שבעל פה, דרכי ההלכות וסוגיהן, אופן סירורי ספרי הסדרשים והאגדות, השתלשלות מסירתן בכתב על ידי מעתיקים, ואחר כך עם המצאת הדפוס על ידי מדפיסים ראשוני-נים ואתרונים. כאן מתגלה הוא בכל עור סק הדירתו לגופי הענינים האלו ועל כן הסברותיו מוכיחות ומהתקת אליהן גם כל מתנגד וברפלוונתא. ידיעותיו היכי-ליוגרפיות ובקיאותו בדפוסים הראשונים וניצול ידיעות אלו לפתרון בעיות השור בת השניות במחלוקת ביותר בתולדות תורת הנסתר ובהתפתחותה — יעריכו אלו שעסק להם בנסתרות בתורות הקבי לה ובתולדותיהן. כר נרחב כאן לפנייהם והומר ישר לתולדות הוזהר והלקיו השור-נים. ואף יצוין כאן שאף שר' אליקים נודע כבעל ה"השגות" ועושה להטים בניסטריאות, טעטים שנתנו להם על החיוב המרובה הספור פה ושם גם בשולי ההשגות. וכה — והביאו, למשל, ר' ד. צ. הופסאן הוקר מדרשי החלכה המפורסם, לא זכה — והמתרגם העברי ר' א. ז. רבינוביץ לא ירד לסוף דעהו של הופסאן ("מסלות לתורת התנאים ת"א תרפ"ח, עמ' 20 הערה 3, "חשוה רביא(?) של ר' אליקים מילואני" (סימן השאלה של או"ר).

ומההשגות לבעל ההשגות. היה בן אהות-אכיו של ר' אפרים זלמן מר"ל ליות מבראד וקרוכ לר' יעקב סליסא, שקצה סדבריו הסכמתו לתיכורו של ר' אליקים מובא בהקדמה ה"השגות" ("בעברי דרך לכוב פנעתי את שש ועור שה צדק את ה"ה שארי ובשרי הרב החי-כם חבקי מ' אליקים געציל: זכו"). מדובים היו חיבוריו, כפי שמוי כירים הוא עצמו והמביא לבית הדפוס — בכללם פירוש לזוהר וגם הרגומו לעברית, שיכינו אותו כל לומדי משנה ותלמוד, והקדמה למבוא חברי סת הקבלה הקדומה שעליה נתיסר ס' הוזהר שמה הראה רוב כוחו ובקיאותו בחכמה זו" ופירוש המלות מלשון אשכנז לאמור על יידיש הוא סוכר. בבואו לבאה איזה מלים, שצונץ התקשה בהבנתן (ורן צונץ בספורט בספרו הנ"ל עמ' 489 על הכסויים העבריים בידיש) ועל דרך היוי אין לנו אלא להביא את לשונו. הוא, ואנו המחבר מעורי נתגלתי על ברבי אבותי ורבותי. חכמי הדוח ובעורת חונן הדעת חברתי ספרים רבים — — תורות לאל כל יודעו ומכירי יעדון לינדון שלא נופל אנכי (מתכמי חזון) אולם אני לעומס התלאות מתהרס בעער טעמלי ומיגיע כפי להביא טרף לבני ביתו והיה לי חיוס למלאכה והלילה למשמר משמרת הקודש-סעודי ועד חיוס חוה לתעלות על ספה רעיוני ובנוף החיבור הזה לא עסקתי רק בארבעה חרשים".

המוכן מפעל ידי החכם הגדול באמת. החוקר בדעת לבן אביו חקר המדרי שים הוא ר"ט ליפמאן צונץ בספרו הי-פר על הדרשות, כי דברים רבים והערות וגם רוב ציוני המקומות לקח ממנו — — אמנם אף כי רבים המה אשר שתי מים זכים סמקור צונץ ולא הזכיר את שמות ומעטים המה בני העליה אשר נתנו בכוד לשמו כראוי וכנכון ולא התי-פארו בחכמת זולתם, כי אם בחכמה לבם — — היה לו ללמוד ממנו גם לא מור דבר בשם אומרה. הוא וראה ענין זכיר בקהיחת ספרו על "הדר שות" כמה פעמים את שם חנאן רש"ל

שכן צונץ מוכיר את אייב הורן כמה וכמה פעמים (למשל עמ' 14, 15, 16, 18 ועוד), ודוקא בפרק החוה שההשגה מוסבת עליו רושם צונץ לעין כאייכחורן (עמ' 162 הערה פ). ונודע למפורסם עד כמה שהיו ספריו של צונץ באר טים היים להוקרים שקמו אחריו. ששאבו ממנו במלוא תפניים סבלי לתזכירן כלל וכלל, ויובאו באן דברי החכם דוד צבי י"ל הרמאים להשמע והראויים לאופרם בדבריו בקרתו על הוצאת הפסיקתא דר' חנא ע"י ר' שלמה באבער: "באשר גם מו"ל הפסיקתא לא נקה סן האשם הזה סבל וכלי בי גם הוא לקח חובה סן

הצורך לשם השלמת מספר גימטריא, שהשתוה למספר שמו ושם עירו בתוספת ברכה של הקליר, ועל יסוד גימטראות אלו "מצאו" את שמו חתום בראש הפיוט או בסוף, ונמצא הוא עשיר בהר-בה פיוטים, שלא נודע מקודם אם משלו הם בכלל. כאן מצא ר' אליקים בקעה רתכה להתגדר בה וכאן גם הגיע לשיאו. ראשית לא נראית דרך זו בעיניו והיא כפסולה לו מעיקרה, ושנית, אין לדעת, לקבל ביאוריהם בענין השמטת מלה או נוספת אות או מלה פחרון אחר והעיר מה, אפילו אם הגימטריא מדויקת אין עדיין וראות ליהם לו הפיוט. כי, אני אליקים והיה כמו פלא יותר גדול שהתחלת הפיוטים וסופן שעולים (לדע-תם) כחתימת הקלירי מצאתי שעולין גם כן בכיוון גמור ממש כחתימת רוב פייט-לים אחרים", והוא מביא דוגמאות ספיר-אות באמת. למשל: "אני אליהו בירבי מרדכי חוק ואמין", עולה 868, אלעזר ברבי קאליר — 869; אני משלם בירבי קלונימוס — 907, אלעזר ברבי קליר חוק — 907. ולא זו בלבד, אלא גם חיבור דגורה אפשר ליהם לו להקלירי, מכיון ש"בראשית" 913 בניסטרא, מני הקטן אלעזר קאליר" 913, וגם התחלת ספר יהושע, "ויהי אחריו טות משה" 1041 בגמטריא, "הקטן אלעזר בירבי הק-ליר" 1041 וכך הולך טשינגו ומונה סדי-פר כל התחלות ספרי הטקרא ובאורה סלא בולו עולין בניסטרא של הקליר! ואם לא מני לך מהתנ"ך הרי לך דוגמי-אות מהמשנה טעין, "מאימתי קודין" — 867; אלעזר ברבי קליר — 867 (ולא יבצר מאתנו להעלות כזאת סכל פ"ק ומסכת, אך החלק יעיד על הכל"). אולם לשיא הריפותו הוא מגיע בפיוס החשנה הזאת ובהתיימת רשימה ארוכה של גי-מטריאות שונות ומישונות, שכולן משהי-נות באופן ספליא לקליר: אם צונץ ושי"ר מראים כי, "אנסיכה מלכו לפניו בהתהכי-אומצו בהמליכו" שעולה במספר אני אלעזר ברבי יעקב קליר — 1164, בא ר' אליקים ומראה כי גם אני שלמה ותי-דה לייב הכהן דאפורט — 1164 וגם אני ליפמאן דאקטור צוני סברלין — 1164 (רבים קראו זאת ולא פסק חוכא ספוטיתו כולא יומא") וכי זה חסד טעם שישתנע לומר שפיוט אנסיכה חיבור אחד מן הרבנים האלו רק משום שהק-רנו עולה כהתיימתם? כך נהרס כל היסוד, שעליו נשען בנין הגימטראות, וההשגה הזאת היא שפירסמה שם בעליה או למרחקים, והמחפר, שהתקדם בדורות שלאחריו חוכיה, כי הדין היה עמו.

גדולה השגתו, ואף פניעתו של ר' אליקים בצונץ על שנעור במראי מקומות וציטטים לקוחים מאחרים, וראוי לעמוד על כך במקצת, לפי שענין זה ניתן להדי-ןש בכמה פנים. יש ואתה מוצא בספר ציונים לרוב ובעוד שאתה תוהה על קורל בקיאות מחברו מגלים את אונדך שאין זה פרו עמלו של המחבר אלא של אחרים וידוע עד כמה דבר זה נחשב כמעכב גאולה בעולם, אולם יש והמחבר מוכיר שם אימרו ויחד עם זה אתה רואה בו בפניות אחרות בקיאות שלא קדמתו אחר, ואין לך אלא להקיש ולר-מר, שאלמלא נאמר הדבר על ידי קודי-מו היה הוא המחדש והראשון לבקיאות זו. ר' אליקים מצא תזאנה לחשיג על צונץ חבקיא ככל סכמני היצירות של ספר-רות ישראל, כי, הרבה מקומות מביא מדברים ומראי מקומות שכבר קדמוהו מחברים מכני עמנו ומחבמי העמים, והוא אינו מוכיר שמם כלל, ובהערותיו שם האריך להביא מלות רבות סתנ"ך להסמיק ולחוק דבריו והנה בכל אדיכות דבריו בספרו ובהערותיו לא הזכיר כאן שום מחבר או איזה סקור, מאין הוציא כל זה וכאמת דבריו לקוחים מן החכם אייכהארין בחיבורו הנקרא, "איינלייטונג צום אלטען טעטמאטענט", אולם באמת כל השגה זו היא פידעת גדלת פתוחה,